

Inserati se sprejemajo in velja tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišstvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši.

Izheja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Deželni zbor kranjski.

(7. seja dne 26. septembra.)

(Dalje.)

Izmed nemškutarjev se je v posebni obravnavi prvi oglašil vitez Gariboldi.

Vitez Gariboldi pravi, da interpelacija slovenskih poslancev neopravičeno dolži nemški „Schulverein“ izdajskih nakan. (Dr. Vošnjak: To je istina! Gromovito odobravanje poslancev in občinstva. Dr. Schaffer: Das ist unverschämt! Glasni klici: Da! da! istina je!) Slovenski poslanci, pravi govornik, imajo vedno navado, zagnati v zbornico kak „Zankapfel“. Poslanec Navratil pa ima že metodo napadati na podlagi nedokazanih fakt, tako tudi sedaj delovanje nemškega „Schulvereina“. (Sme.) Okrajni šolski nadzornik Linhart, ki se v interpelaciji neopravičeno natolcuje, niti še, to govornik natanko ve, zaslišan ni bil zaradi baje neopravičenega nadzorovanja. (Klici: Čujte! Čujte! Čujte!) Kar se tiče „Ortsgruppe Laibach“ nemškega „Schulvereina“, so vsi napadi tendenciozni in obrekliivi. Ministerstvo notranjih zadev, sam minister Taaffe dovolil je nemški „Schulverein“, in ta ima le namen, v Avstriji, kjer je prebivalstvo mešano, varovati nemštvo; tedaj je delovanje „Schulvereina“, ki snuje v takih krajih šole, zgolj le defenzivno in konservativno. (Oho! Oho!) „Schulverein“ se je ustanovil za splošno obrambo nemštva, ki je sedaj v Avstriji v tolikej nevarnosti. Tudi v Kranjski je potrebno da se varuje nemštvo, kajti Kranjska počela se je že tudi sistematično sloveniti. (Glasen smeh.) Govornik pravi, da zna služiti v tej zadevi poučljivimi primerami. (Dr. Zarnik: Prosimo! Prosimo!) Občina Weissenfels je čisto nemška občina. (Dr. Zarnik: Ni res! Mi tudi poznamo odnošaje v deželi!) Prej je tam kot župnik 20 let služboval duhoven, s katerim so bili vsi zadovoljni, in ta pridigoval je le nemški. A prišel je letos po leti nov župnik, kateri, kakor g. vitez Gariboldi iz lastne izkušnje ve, zna tako slabo nemški, da ga v govoru in pisavi niti razumeti nij. Komaj je petkrat pridigoval, že je počel brati evangelij v slovenskem jeziku; naposled pa je bilo že pol pridige slovenske. Ko so ga nekateri župljani vprašali, zakaj pridiguje slovenski, odgovoril je, da je mnogo žensk, katere so se semkaj primožile, iz Radeč doma, ki ne znajo nemški in zaradi tega mu je dolžnost pridigovati tudi slovenski. Vidite, kliče g. Gariboldi, tako se je pričelo poslovenjenje kranjske dežele, in to pod ministerstvom, katero je zapisalo na svoj prapor pomirjenje narodov, pod katerim se pa hoče nemški jezik popolnem in povsod do čistega iztrebiti. (Glasen smeh in oporekanje.) Zato pa je nemški „Schulverein“ potreben; iz tega razloga se tako grozovito napada in neprijatelje nemštva navdaja že strah, da v obče obstoji. (Glasen smeh.) Konečno zatrjuje govornik še lojalnost nemškega prebivalstva v

Avstriji in se popolnem vpehan, z rudečico po obrazu oblit, gotovo ponosen na svojo govornico vsede.

Klun: „Najprej moram vprašati, je li nemški Schulverein hišo za šolo v Grčaricah občini res tudi izročil v last? Ker poročalo se mi je prav iz zanesljivega vira, da hiša, ki jo je g. Stampfel podaril Schulvereinu, ne pa tamošnji občini, ostane Schulvereinova lastnina. Sicer pa moram omeniti, da tudi v Grčaricah živé posamezni Slovenci, ki so se tam naselili, pa ne hodi nam na misel, da bi zaradi njih v Grčaricah zahtevali slovensko šolo. Taki posamezni naseljenci se naposled povsod oklenejo večine, in v Grčaricah se bodo ponemčili, kakor se posamezni Kočevarji med Slovenci poslovenijo. To je splošnje naravno pravilo, ki se ne da ovreči. Naj pri tej priliki še nekoliko odgovorim gospodu predgovorniku.

Vitez Gariboldi je tožil, da se bere v Weissenfelsu tudi evangelij slovenski in vendar je zadnje ljudsko številjenje dokazalo, da v tej fari živi tudi precejšnje število Slovencev. Vitez Gariboldi je vprašal: kaj bi se zgodilo, ko bi se kaj takega zgodilo kje na Slovenskem? Kaj bi se reklo, ko bi se v kakej slovenski župi pridigovalo nemški. Povedati hočem, kar sem sam skusil, da se je to v istini zgodilo. Vas Grčarice uže mnogo let nimja duhovnika, in nemški prebivalci večidel hodijo v cerkev sosednje, popolnem slovenske fare. In kaj je storil tamošnji duhovnik? Rekel je nekega praznika s prižnice: „Vi slišite vsako nedeljo besedo božjo oznanjati v svojem jeziku, hodijo pa v cerkev tudi sosedje, ki sicer mirno poslušajo, pa nič ne umejo. Ne boste toraj zamerili, ako bom danes tudi njim pridigoval nemški, da i oni razumejo!“ (Klici: Čujte! Čujte!) In nobeden slovenskih ljudi se ni pritožil in mirno so obsedeli na svojih prostorih, dasiravno od pridige niso razumeli besede. (Klici: Čujte! Čujte!) Mi Slovenci nismo tako nestrpljivi, kakor vi Nemci in prav iz srca tudi drugim privoščimo, kar sami za se zahtevamo. G. Gariboldi je tudi oporekal, da bi imel nemški Schulverein veleizdajске težnje. Toda pogledjmo, gospoda, kaj Schulverein sam o tem pravi. V poročilu, ki ga je društvo 18. maja t. l. podalo svojim udom nahajajo se med drugim ti le odstavki, ki naj mi jih g. predsednik dovoli brati. (Govornik prebere potem dotične stavke, iz katerih je razvidno, da je Schulverein v zvezi z društvom v Berlinu in da v porazumljenji med seboj delata.) Vprašam vas, gospoda, kak ropot bi bil, ko bi katero slovensko ali slovansko društvo bilo v zvezi z enakim društvom v Ruske, Srbiji itd., koliko bi bilo krika in vpitja o veleizdajstvu in kako bi se od strani nemškega časopisja in njega privržencev na to delovalo, da se tako društvo kar hitro zatrel! V Lvovu se je proti Rusinom pred kratkim vršila velika pravda.

A kaj je vse delovanje Rusinov, katerega pa niso niti priznali proti delovanju nemškega Schulvereina, ki v svojem poročilu vse to svoje delovanje javno pripoznava! Sploh pa tudi nemški Schulverein ni tako radodaren, kakor se trdi od nasprotne nemške strani. Ker čuje se, da je denarje, ki jih je dal za šolo na Smuku, vknjižil na tamošnje šolsko poslopje, denarje za šolo v Topli rebri pa na občinsko posestvo. Kakšno dobroto je toraj skazal našemu šolstvu? Naj še g. poročevalcu povem, da Stampfel v Pragi denarjev za Maverlsko šolo ni dal občini, ampak Schulvereinu, ki z njimi gospodari, in jih bode obrnil po svoje, ako se njegova šola tam ne osnuje. Sicer pa še enkrat vprašam, ste šoli v Grčaricah in Ovčaku prepisani na dotični šolski občini?

Vladni zastopnik Hočev var odgovarja na stavljeno vprašanje in pripoveduje, kako ste se osnovali šole v Grčaricah in v Ovčaku, kjer zaradi revščine tamošnjih prebivalcev prej ni bilo mogoče šole napraviti, dokler nista Schulverein in Stampfel darovala poslopj. Stampfel je razum tega podaril za šolo tudi zemljišče. Poslopj ste za šolstvo že odmenjeni kadar se pa to zgodi, noben drug nima več gospodovati z njimi. (G. vladni svetovalec in menda tudi deželni šolski svet takrat še ni vedel, da je dotična hiša v Grčaricah med tem pogorela, in da Stampfel ni podaril zemljišča, ampak samo poslopje.)

Apfaltrern nasvetuje konec obravnave, ki se tudi sprejme. Vendar pa še pridejo k besedi vsi govorniki, kar se jih je prej oglašilo.

Robič: Na trditev poslanca gospoda pl. Gariboldija, da so prebivalci občine Weissenfels čisto nemški, odgovarjam ob kratkem, da to ni res, ampak iz svojega 14letnega službovanja na Kranjski gori pri graščini Weissenfels mi je znano, da je trg Weissenfels in vas Neseltal nemški, vasi Zagrad in Ahlete ste pa slovenski, in tudi v trgu Weissenfels je nekoliko Slovencev. V prejšnjih letih bralo se je evangelije in se je tudi pridigovalo v cerkvi slovenski vsako četrto nedeljo, če toraj sedanji duhoven ondi bere evangelij katerikrat slovenski, popravlja s tem nekoliko le to, kar je moribiti ta ali uni sprednik zanemaril. To sem hotel omeniti v pojasnilo, da se o sedanjem duhovnu sploh krivo ne sodi!

Govoril je potem dr. Vošnjak:

Slavni zbor! Jako obžalujem, da je prečastiti zastopnik deželne vlade zagovarjal kranjski deželni šolski svet, tisto korporacijo, katera neprenehoma in brez vsacega uzroka zmirom nasprotuje sedanjemu c. kr. vladi, sosebno pa, kjer le more, tudi brez vsacega uzroka deželnemu predsedniku g. Winklerju. C. kr. deželni šolski svet v zadevi Maverlske šole nikakor ni postavno ravnal, to je jasno dokazano. Kdo pa je podpisal glasovito, tolikokrat ome-

nježno prošnjo za nemški učni jezik na tej maverljskeji ljudskeji šoli? Ali je sklenil prošnjo občinski zastop? Ne! Ali so res stariši tamošnjih otrok mledovali za nemški jezik? Ne! Samo tamošnji bivši provizorični učitelj pridobil je po raznovrstnih izmišljenih obljubah seljske maverlske, da so podpisali dotično prošnjo za uvedbo nemškega učnega jezika na tej šoli.

Če pa hoče c. kr. deželni šolski svet biti tako vesten in se ozirati na vse prošnje in zahteve občin, zakaj ni isti c. kr. deželni šolski svet se oziral na sklepe občinskega odbora v Cerknici, kateri je jednoglasno sklenil in svoj sklep naznanil deželnemu odboru in c. kr. deželnemu šolskemu svetu: da neče, da se v cerkniškeji šoli poučuje nemški jezik, katerega je deželni šolski svet, ne zaslišaje občine, samovlastno usilil v cerkniško ljudsko šolo! (Klici: Čujte! Čujtel!) A se ve da, sedanji deželni šolski svet ima le ušesa za pritožbe in sklepe Nemcev, za Slovence pri tej korporaciji nij nikakoršnega čutstva. Vprašam Vas, slavnega gospoda, kam pa pridemo, če bode nemški „Schulverein“ ustanovljal za vsacih 40 nemških ali navidezno nemških otrok posebno šolo? Kdo pa bode te šole vzdrževal? Nikdo drugi, ko deželni normalno-šolski zaklad. In če se ravna po tem pravilu od strani nemškega „Schulvereina“ še na dalje, ustanovi nam isti lahko s preprijaznim sedelovanjem sedajšnjega c. kr. deželnega šolskega sveta še 200 do 300 šol. Kam pa potem s stroški za nje? Vprašam pa tudi, kako pride mali oddelek Nemcev v našej deželi do tega, da zahteva že za vsacih 40 otrok posebno šolo, Slovenci pa, ogromna večina prebivalstva, bi naj imeli šolo le tam, kjer je 120 do 150 otrok? Tako ravnanje mora biti za davkoplačevalce gotovo pogubonosno. Ravno sedaj pa je ponemčevanje slovenskih ljudskih šol, toliko zaželeno od sedanje večine deželnega zbora, deželnega šolskega sveta popolnem nepotrebno, — zdaj, ko so se že osnovali slovenski nižji razredi srednjih šol. Zdaj je najmanjši urok ponemčevanju, kajti izgovor, da treba znati za srednje šole nemškega jezika, je ničev.

Jako osupnila pa me je odločna trditev gospoda viteza Gariboldija, da tisti okrajni šolski nadzornik, ki se je tako zelo pregrešil proti postavi, še niti zaslišan ni bil. No, g. Gariboldi je gotovo dober prijatelj temu gospodu nadzorniku (Linhartu), in jaz moram njegovim izjavam verjeti.

A, gospôda, kam pridemo, boljše rečeno, kam zagazimo, če ne bode med ces. kr. uradniki nobene discipline, kaj nam potem pomaga spravljivo ministerstvo Taaffejevo in nam naklonjeni pravični ces. kr. deželni predsednik, če se nižji uradniki popolnem nič ne brigajo za pravične namene vlade; če si upa vsak c. kr. okrajni šolski nadzornik prestopati meje svojega delokroga; in da se nam razžaljenim zastopnikom sloven. naroda danes kar v obraz pove, da ta nadzornik niti zaslišan ni bil o svojem protipostavnem ravnanju.

Kaj bi se zgodilo Slovencu in kaj se je zgodilo slovenskim uradnikom! Slovenec bil bi takoj suspendiran od svoje službe in naše domače vladnike gonili so samo vsled neopravičenih in nedokazanih denuncijacij širom Avstrije na najslabše kraje, in šele pred

kratkim časom posrečilo se nam je, da smo dobili nekatere svojih vernih sinov uradnikov v domačo deželo nazaj. (Dobro! Dobro!) To se zamore pač z vso odločnostjo trditi, da se rabi danes dvojna mera, jedna za Netca ali nemškutarja posebe, druga za Slovence pa, ki ljubi svojo domovino, vsa drugačna.

Naglaševalo se je danes tu že mnogokrat, da nemški „Schulverein“ deluje le defenzivno. Gospôda moja, to ni res! Nemški „Schulverein“ dela agresivno, on ustvarja svoje šole le tam, kjer je večina Slovanov in le mala peščica Nemcev ali tako zvanih Nemcev. Nemškemu „Schulvereinu“ nij mar za vzdrževanje nemškega prebivalstva, ampak hoče le germanizovati. V Rušah na Spodnjem Štajerskem, kjer so rudniški delavci, sami Nemci, prosili, da bi jim nemški „Schulverein“ ustanovil šolo, nij dal ničesar, a za Maverl, kjer je večina Slovencev in le mala kopica Nemcev, tam je imel nemški „Schulverein“ takoj denar za ustanovitev šole. Nemški „Schulverein“ pa tudi še na drug način podkopava slovensko ljudsko šolstvo. Učiteljem ljudskih šol daje tajne nagrade za širjenje nemščine med Slovenci, to pa se ne sme trpeti na noben način. Naj daje podpore, a tajne ne smejo ostati, kajti to se pravi naše učiteljstvo korumpirati na nezaslišan način. In, gospôda, tudi naš deželni šolski svet, kateri je, hvala Bogu, že blizu svoje smrti, tega ne sme trpeti, in upam, da v prihodnje ne bode pripuščal, da ljudski učitelji dobivajo tajne nagrade za dela, katera so obrnena proti slovenskeji narodnosti. (Živahna pohvala med poslanci in poslušalci.)

Slavni zbor! Konečno pa mi treba še jedne opazke. Gospod vitez Gariboldi je jako navdušeno branil po njegovem mnenju zatirano nemštvo. Pač čudno se mi zdi, da je prevzel ta nalog baš g. Anton vitez Gariboldi, isti Anton vitez Gariboldi, kateri je bil voljen l. 1866 na podlagi slovenskega programa kot poslanec v dež. zbor kranjski, isti Anton vit. Gariboldi, kateri je kot župan občine gorenjske na binkoštno nedeljo leta 1867 popoldne ob 5. uri pozdravil v Ljubljano došle naše slovanske brate Hrvate s soljo in kruhom, po staroslovanski šegil (Klici: Čujtel Čujtel To je renegat!) Gospoda! Vi toliko jadikujete, da je nemštvo v Kranjskeji v nevarnosti. Gospodje, vi to ravno tako dobro znate, kakor mi, da vse, kar v tej zadevi govorite, ni res! (Klici: Res je!) Slovenci se ne bojé za svojo narodnost, ohranili so jo na stotine let in ohranili jo bodo, akopram dojde še deset nemških Schulvereinov. Ne nemštvo, ampak nemškutarija, katera Vas redi na Kranjskem, ta je v nevarnosti in ta bode in mora v kratkem popolnem propasti, tega vas gospoda jaz zagotavljam. (Navdušeno pritrdjevanje, živio- in dobroklici med slovenskimi poslanci in poslušalci.) (Dalje.)

Deveta seja. 29. sept. Prebere in potrdi se zapisnik zadnje seje. Peticijska občina Vipava za vravnvanje vipavskih voda in za podporo se izroči finančnemu odseku. Dr. Bleiweis in tovariši, pa tudi Lukmann in tovariši izročé nujni predlog, naj se za Tirole in Koroško, kjer je povodenj napravila silno veliko škodo, dovoli denarna podpora in sicer po nasvetu dr. Bleiweisa 600 gld. za Tirole, 400 gld. pa za Korošce. Oba prav kratko vtemeljita svoj

predlog, ki se izroči finančnemu odseku. Po nasvetu poslanca Lukmana se seja pretrga in finančni odsek se takoj snide, da se dogovori o svoti, ki naj se dovoli. Finančni odsek se je poprijel od dr. Bleiweisa predlaganega doeska in deželni zbor je soglasno sklenil za Tirole 600 gld. in za Korošce 400 gld. — O računu in proračunu deželnega zaklada poroča Vesteneck. Narodni poslanci toraj zapuste dvorano, in večina, ki je bila k tej seji sklicala vse svoje poslance, da je bila sklepčna, sprejme brez ugovora vse številke deželnega proračuna za l. 1883. Dohodkov bo 125.249 gld. 1 kr. stroškov 408.207 gld. 66 kr. Primanjkovalo bo toraj 282.958 gld. 65 kr. Za potrebno zalogo tega primanjkljaja se sklene 16% priklada na vse direktne davke z vsemi prikladami vred, pa 20% priklada na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa. Deželnemu zboru se pa naroča skrbeti za Najvišje potrjenje tega sklepa. Tudi se dovoli deželnemu odboru stroške za deželne slavnosti v prihodnjem letu poplačati iz deželnih denarjev, kolikor jih bode ostajalo. Dalje se dovoli: deželnemu odboru sa podporo potrebnih cest in vravnvanje voda 25.000 gld., občini Vrhpoljski za šolo brezobrestno posojilo 1000 gld. ki se ima vrniti l. 1884 in 1885. — Občini Spodnjelogaški 4% posojilo za šolo, ako se prepriča deželni odbor, da občina s svojimi prihodki letos ne more dovršiti šole; občini na Dovjem 300 gld. podpore za šolo; vdovi Mariji Lovšin miloščina letnih 120 gld. njenima otrokoma pa po 15 gld.; oficijalu Hermanu Tomanu se podeli ingrosistova služba s plačo 700 gld. in 100 gld. osebne doklade. Deželnemu vratarju Žitku se dovoli nagrada letnih 20 gld. Ob enem se sprejme soglasno nasvet poslanca Dolihofa, da se deželnemu odboru naroči, naj iz denarjev odločenih za podporo gasilnim društvom in za gasilna orodja v prvi vrsti in kakor hitro mogoče Sodržičici dovoli primerno podporo. Pri tem nasvetu bil je izmed narodnih poslancev navzoč tudi poslanec Pakiž. — Poročilo finančnega odseka o glavnem pregledu deželnega zaklada za l. 1881 se vzame na znanje, ravno tako poročilo o neizogibno potrebnih napravah v deželnem gledišči, pridruže se pa sklep o privolitvi deželnega doneska pri reševanju računskega sklepa gledišnega zaklada za l. 1882. — O peticiji posestnikov gledišnih lož za priznanje sopravice pri oddaji gledišnega podjetja se vname daljša razprava. Finančni odsek svetuje jim to pravico pripoznati. Svetec ugovarja temu predlogu ter dokazuje, da bi bilo to nekako obteženje deželnega posestva in bi se moral dotični sklep po §. 20 deželnega reda predložiti cesarju v najvišje potrjenje. Ako bi se dala ložnim posestnikom pravica sodoločevati pri oddaji glediša, bi se lahko zgodilo, da bi oni prišli v večino in gledali na svoje koristi. Konečno svetuje, naj se ta predlog ne sprejme ter opominja nasprotno stranko, da naj se pri tej točki glasovanja zdrže vsi, ki so kakorkoli prizadeti pri tem vprašanju in prebere iz občinske postave §. 44, ki to naravnost zaukazuje. — Kaltenecker oporeka od g. Svetca navedenim razlogom in pravi, da bi gotovo noben ud ne privolil v ta sklep, ako bi se z njim res kratila kaka pravica ali deželna ustava. Tudi se mu zdi nemogoče, da bi deželni odborniki ne bili složni in bi delegati ložnih posestnikov zadobili večino. On podpira toraj stavljeni nasvet. — Grasselli se strinja z nazorj g. Svetca in omenja, da ložni posestniki imajo od gledišča dobiček, ker svoje lože večidel prav drago v najem dajejo. Kar

toraj dajo podpore, je dobro naložen kapital. Dozdeva se mu pa, da so za potrebne poprave v gledišči sicer brezpogojno podpisali nekaj doneskov, da je pa ta prošnja in pravica, ki jo zdaj zahtevajo, nekako povračilo ali pobratanje za omenje zneske. To zaradi tega omenja, ker je na vabilo deželnega odbora tudi mestni zbor ljubljanski v seji 4. junija privolil 1000 gld. podpore brezpogojno, ako tudi drugi prizadeti plačajo svoje doneske brez vsake pogoje. On bi toraj ko župan teh 1000 gld. ne mogel nakazati, ako bi ložni posestniki zdaj zahtevali nekake pogoje, ampak bi moral prej še praskati mestni odbor, ali pri sedanjih okoliščinah še ostane pri svojem sklepu. On toraj podpira nasvet g. Svetca; vendar dostavlja on temu še to, da mora deželni odbor pogodbo, ki jo ima skleniti z ložnimi posestniki, v potrjenje predložiti prihodnjemu deželnemu zboru. — Dežman zagovarja nasvet odsekov ter se sklicuje na to, da pred leti je ravno neki poslanec narodne stranke svetoval, naj se gleda izročiti mestu, ker njegovo oskrbovanje deželi prizadeva mnogo sitnosti. Te sitnosti se bodo nekoliko odpravile, ako se sprejme nasvet finančnega odseka. — Grasselli zavrača Dežmana, da se mu je prav malo posrečilo z njegovimi razlogi, ker zmešjava gleda oskrbovanja gledišča bi se po tem sklepu ne odpravila, ampak le še pomnožila. On nima nič zoper to, ako se daje ložnim posestnikom posvetovalna pravica, določevalna pa jim nikakor ne gre. — Svetec ostane pri svoji trditvi, da bi bilo to stalno obteženje, nekaka servituta deželnega posestva, ker se hoče posestnikom lož dovoliti pravica, ki je dozdej niso imeli. Gospodje tolmačijo ta sklep se ve da po svoje, a prihodnji deželni zbor ga bo razlagal po svoje. Da bi pa deželni odbor lahko prišel navskriž s temi posestniki, opominja le na to, da bi ti posestniki, ki se pri slovenskih predstavah odlikujejo z nenavzočnostjo, nikdar ne dovolili slovenskih predstav, ako bi jih prav dovolil deželni odbor. On toraj še enkrat priporoča, naj se nasvet finančnega odseka zavzame. Govorita še Schrey in Kaltenegger, ki skušata dokazati, da §. 20 deželnega reda v tem primerljeju ni prizadet. — G. deželni predsednik meni, da bi v tej zadevi imela morda tudi vlada še kaj opraviti, zato izreče še zdaj svojo misel. Dozdeva se mu, da je to vendar le nekaka omejitev dozdej neomejene pravice in naj se zaradi tega dobro pomisli, preden se kaj končnega sklene. Ako pa se že sprejme odsekov nasvet, naj se sprejme s pristavkom Grassellijevem, ki deželnemu zboru pridržuje pravico, o tej zadevi še enkrat govoriti. Poročevalec Apfaltrern tudi meni, kakor njegovi tovariši, da § 20 deželnega reda tukaj ne velja. Druzega novega nič ne pové, kakor da prav surovo napade mestni odbor ljubljanski, češ, da bi morala rudečica obiliti vse člane mestnega zastopa, ker je za popravo gledišča dovolil le 1000 gld., ko je pa kranjska hranilnica dovolila 3000 gld. Primernejši bi bilo, da bi mesto v ta namen darovalo 3000 gld. Med narodnimi poslanci bila je zaradi tega velika nevolja in čuli so se klicati je razžalenje! Zbor je potem za nekoliko časa prenehal, da se je finančni odsek posvetoval, kaj je zaradi vsestranskih zlasti od vlade izraženih pomislikov storiti. Posvetovanje je bilo menda trdo, ker je trajalo pol ure. Potem pa baron Apfaltrern poroča, da je odsek svoj predlog spremenil ter ga prebere. — Klun predlaga, naj se ta nasvet natigne in razdeli ter obravnava še le v eni prihodnji seji, ker je nemogoče se o njegovi važnosti

prepričati, ko so ga poslanci le enkrat čuli. — Apfaltrern in Schaffer mislita, da se bode reč vendar le danes lahko rešila, ker je to le nekaka prememba prejšnjega nasveta. — Klun zavrne, da bi morali on in njegovi tovariši protestirati zoper nameravani sklep in oditi, ako se hoče danes konečno sklepati. — Svetec omenja, da to je nov predlog, ki se mora po opravičnem redu natisniti in razdeliti poslancem, preden se obravnava. — Schaffer in Dežman vmes kličeta: Po katerem paragrafu? Vošnjak in Zarnik odgovarjata po §§. 17—19 opravičnega reda. — Grasselli misli, da bi se reč morda vendar le še danes lahko rešila, ker je vsem že dobro znana, ako se nasvet še enkrat prebere. Apfaltrern ga toraj bere še enkrat. Poklukar povdarja, da ne sprevidi, kako se v nasvet sprejema pogodba s podvzetnikom, ko gre tukaj le za pogodbo med deželnim zborom in ložnimi posestniki, Svetec in Zarnik pa naglašata, da je treba prej vendar le poznati tudi pogodbo s podvzetnikom, ter podpirata Klunov predlog. Apfaltrern je pripravljen temu pritrditi, ako pride reč že jutri v razpravo. Deželni glavar toraj napove za jutri sejo in hoče zbor skleniti. Toda poslanec Grasselli prej še prosi besede ter pravi:

„Akoravno stvar, katero je sl. deželni zbor zdaj obravnaval, ni še dognana, sem vendar žalibog prisiljen danes še enkrat poprijeti besedo, za katero sem prosil uže prej. Prečestiti gospod poročevalec je prej v svojem končnem govoru dejal, da je sklep mestnega odbora, naj ljubljansko mesto za stroške pri popravilih v deželnem gledališču dodá 1000 gld. tak, da bi zaradi njega rudečica morala obiliti ljubljanske mestne odbornike. Mislim, da ni treba braniti ljubljanski mestni zastop zoper to izjavo, nego da z mirno vestjo lahko prepuščam javnemu mnenju razsodbo, kdo ima uzrok zarudeti zaradi tega napada. Konstatiram le, da je svota tistih 1000 gld., katere je votiral mestni odbor ljubljanski za tukajšnje deželno gledališče, prvi prilog, ki ga je to gledališče zdaj dobilo od ljubljanskega mesta, in smelo trdim, da bi ljubljanski mestni zastop, naj bi bil sestavljen tako ali tako, naj bi bila njegova večina kakoršna koli, z ozirom na mestne denarne moči za to svrhu nikdar ne bil dovolil več kakor zdanji mestni odbor. (Dobro, dobro.)

Deseta seja, 30. septembra. Prebere in odobri se zapisnik zadnje seje, ter razdele došle reči, potem pa se prične nadaljevanje razprave o peticiji posestnikov gledišnih lož za priznanje sopravice pri oddaji gledišnega podvzetja. Poročevalec baron Apfaltrern prične obravnavo rekši, da ne bode obširneje govoril, ker se je reč že včeraj dovolj pojasnila, novi predlog finančnega odseka pa imajo gospodje natisnjenega v rokah. Ta predlog se glasi:

„Deželni zbor pripoznava, da je treba posestnikom privatnih lož proti plačevanju dosedaj navadne nagradine dopolnitve za gledišnega podvzetnika po meri vsakoletne potreščine [†] privoliti primeren vpliv pri volitvi gledišnega podvzetnika in dolžnost, ki naj se mu naložé, in pooblasti deželni odbor, da naj v tem oziru s pooblaščenji privatnih ložnih posestnikov, ki se imajo z dotičnimi pooblastili spričati, sklene v tem smislu pogodbo, (ki se bode pa morala prihodnjemu deželnemu zboru

izročiti v potrdilo, ako bode spremenila bistvene določbe sedanje pogodbe.)“

Ko se je pričela obravnava, oglasi se prvi vitez Kaltenegger ter nasvetuje sledeče premembe:

Med besedami „potreščine privoliti“ pri znamenju [†] naj se vtaknejo besede: „v posebni ta namen pod predsedništvom deželnega glavarja ali njegovega namestnika sklicani mešani komisiji“ . . .

Namesto zadnjih dveh z () zaznamovanih stavkov pa naj se postavi:

„Vendar pa valed te pogodbe deželni odbor brez privolitve deželnega zbora ne sme dopuščati:

1) Da bi bilo število pooblaščenec ložnih posestnikov večji, kakor pa pri sklepanju glasujočih deželnih odbornikov.

2) Da bi se deželna podpora ne vjemala z dohodki gledišnega zaklada ali da bi bila večja kakor je določena v sklenjenem proračunu;

3) Da bi se bistveno spremenile sedanje za oddajanje glediša veljavne pogodbe.“

Kaltenegger je v daljšem, pa malo razumljivem govoru opravičeval te svoje premembe, ter priporočal, naj jih slavni zbor sprejme.

Deželni glavar vpraša, se li ti nasveti dovoljno podpirajo, in zdajci za nje vstanejo vsi nemškutarski poslanci med njimi tudi poročevalec baron Apfaltrern!

Svetec izrazi svoje začudenje, da se kar naenkrat priporoča nov predlog. On ne vé, katerega naj se v svoji razpravi loti, in kateri je pravi, ali nasvet finančnega odseka, ali nasvet Kalteneggerjev, ki ga je cela una stranka podpirala. Nasvet finančnega odseka je le nekakaka senca, ki se ne da prijeti, (veselost med narodnjaki,) in večina je zdaj pokazala, kaj prav za prav hoče. Ona bi namreč svoj vpliv rada raztegnila tudi na prihodnji deželni zbor, o katerem vé, da ne bode več imela v njem večine. Pa to se ji ne bode posrečilo, ker pravice deželnega odbora so dobro utemeljene v deželnem redu, ki ga pa večina ne more tako lahko premeniti. —

Bleiweis opomni, da je bil deželni odbor precej prva leta za oddajanje deželnih služb privzel nekoliko drugih udov deželnega zbora. A ko je ministerstvo to zvedilo, razsodilo je, da je to proti-postavno in da se s tem prelomi deželni red. Easako nepostavno bi toraj bilo, ko bi se deželni odbor v tem slučaju pomnožil za nekoliko poslancev ložnih lastnikov. —

Kaltenegger ugovarja, da ta primera ni prava, vendar pa posebnih vzrokov za svojo trditev ne našteva. Ravno tako govori tudi Schaffer, ki izrazi svoje začudenje, da se je v tej samo deželo zadevajoči reči oglašil tudi deželni predsednik.

Poklukar povdarja, da ima deželni zbor dolžnost varovati deželne koristi, da bi pa deželi ne bilo na dobiček, ko bi se sprejel nasvetovani predlog. On marveč misli, da bi valed tega nastale velike pravde, ki bi deželo stale gotovo veliko več denarjev, kakor znaša donesek ložnih posestnikov, in da bi imel deželni odbor veliko opraviti, da bi zopet nazaj dobil svoje pravice.

Schrey podpira Kalteneggerjeve nasvete in meni, da bode sedanji zbor zboroval tudi še v prihodnjem letu, ker se je njegova gledna doba pričela še le s prvim zasedanjem l. 1878 ne pa 1877, in bi ne bilo prav, da bi se zbor prej sklenil, kakor poteče postavni obrok. (Ugovarjanje in veselost med narodnimi poslanci.)

Sveteo pravi, da je ravnanje večine tihotapsko, ker je včeraj razdelila predlog finančnega odseka, danes pa ga zopet popustila in predložila čisto nov nasvet. (Živahno ugovarjanje med nemčurškimi poslanci, Vesteneck pa kar naravnost zahteva, naj predsednik pokara govornika. Deželni glavar grof Thurn gospoda poslanca res opominja, naj nikar ne govori razžaljevih besed.)

Po nasvetu Dežmana se sprejme konec obravnave. (Dajle prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 2. oktobra.

Avstrijske dežele.

Z Dunaja se poroča, da je bil v Ponedeljek 29. p. m. velik hrup po ulicah. — Po hišah, kjer Judje stanujejo so okna pobijali. Od kraja je bil le velik nered po ulicah, a pozneje so se pridružili nevarni tiči, uzmoviči, eni so v hišo ulomili, in blago metali, drugi ga odnašali. — Z veliko silo so ljudi razgnali. Somenj, ki je bil napovedan na 2. t. m. je preklican.

Iz Prage 26. sept. Knez Karol Auersperg, deželni glavar otvori deželni zbor in govori o dolžnosti poslancev, kar se tiče izvanrednih sredstev, katerih bode treba, da se popravi škoda, katero so prizadejali deželi hude elementarne nesreče. Konča svoj govor klicaje: Bog obrani našega cesarja in kralja in meščanska godba zaigra cesarsko himno. — Med vlogi je tudi vladni predlog zastran premenitve deželnega reda. — Rektor češke univerze ima dobiti virilen glas in deželni zbor ima 242 udov. — Med tem hoče dr. Kvičala protestovati zoper to, da je samo nemška univerza zastopana, deželni glavar mu ne da besede. Ko konča predsednik svoje poročilo spregovori c. kr. namestnik baron Kraus, da priporoča vladni predlog, ki se tiče virilnega glasu rektorja češke univerze v hitro obravnavo, da se zadosti državni postavi 28. svetčana t. l. Priporoča še druge predloge. — Potem govori še poslanec dr. Kvičala, ter kaže, da se mora oboja univerza vzeti za celoto, in ne sme zastopan biti le jeden del. — Dokler deželni red ni prenarejen, ima sedež le rektor prejšnjega leta, a ne na novo izvoljeni rektor nemške univerze. Govornik nasvetuje volitev komisije devetero udov, da se obravnava o njegovem protestu in da se reši vladni predlog. Deželni glavar ne sprejme protesta, ki se more vložiti le zaradi nepravilnega obravnavanja pravičnega reda, a ne zaradi deželnega reda. Da rektor češke univerze dosihmal nima še le dobiti glas, kaže vladni predlog ki pride še le v prihodnji seji na vrsto. Tudi interpelacijo sem prejel a ne pripuščam je, ker mora uložena biti pred sejo. Oglašajo se tu in tam za besedo, a deželni glavar nobenemu ne da besede, ter reče, da bi tudi Kvičali ne bil pustil govoriti, ko bi bil vedel, da se hoče z njim besedovati. Potem so bile volitve za poverjalni odsek in za kurije. Druga seja je bila 27. t. m. — Čehi tedaj ne odnehajo intudi ne odlašajo, žalostne skušnje preteklih 20 let so jih zmordile.

Hygienični (zdravjeslovni) kongres v Genevi o nedeljskem praznovanju. — Na mednarodnem hygieničnem kongresu v Genevi so tudi sprejeli resolucijo zaradi nedeljskega počitka, znabiti, da bode to nekatere tem bolj zanimivalo, ker to društvo ne vodi verski oziri. Resolucija, katero je predlagal dr. Hägler iz Basileje, glasi se:

1. Človek je tako ustvarjen, da od sedem

do sedem dni potrebuje počitka pri svojem dušnem in telesnem trudu. Dan počitka je človeku tem potrebnejši, čem bolje se je trudil in je njegovo delo zdravju škodljivo. Ako ni počitka v tednu, škoduje to zdravju in delavni moči na drugi strani, človek boleha, premalo opeša in prezgodaj umrje. Neprestano delo pospešuje tudi pijanost, moti javno varnost v prometu in razdira družinsko življenje.

2. Da bode pa javni dan počitka zdravju koristil, ni zadosti, da delavec neha delati med sedmimi dnevi kak poljuben dan, marveč ta dan mora biti za vse ob jednem, tudi na zunanje mora biti mirnejši in bolj tih od drugih dni. Ta dan mora v istini služiti v to, da se nadomesti porabljen moč in tedaj mora telo in duša imeti drugače opravke kakor ob delavnikih, v čistejšem zraku, v bolj značni obleki in lepšem stanovanju. Zdravju pa škoduje brezposelen počitek, posebno pa zloraba upijanljivih pijač in vsaka potrata moči pri dražjih veseljah.

3. Četrty mednarodni kongres priporoča vladi in upravi, ravnateljem železnic, vodjem obrtnijskih podjetij prav toplo, da naj privoščijo vsem ljudem, kateri od njih zavise, sleherni teden cel dan za počitek in naj po svoje pripomorejo, da se zdravstveni namen po povedanih pravilih doseže.

Domače novice.

V Ljubljani, 3. oktobra.

(Cesarjev god) bo jutri in bo zaradi tega slovesna sv. maša v stolnici, katero bodo imeli mil. knez in škof in so k nji povabljeni razni vradi pa deželni zbor.

(Dijaški dan) (Studentenheim) mislijo napraviti v starem streljišču, v odzadi tega poslopja, ki sedaj prazno stoji. Ljubljanska hranilnica poseduje to hišo, in na njo so se obrnili podjetniki te naprave, da bi prostore prepustila brezplačno, za kakih 20 dijakov po dnevu in po noči tam bivajočim se učečim.

(Vojaški dopustniki in novinci) se te dni zberajo v Ljubljani, kjer je vsled tega čuti veliko prepevanja in kričanja.

(Linhart in Sima) menda odpadeta kot okrajna šolska nadzornika. „N. fr. Presse“, ki to poroča, silne solze pretaka, ker se odstranjujejo tako zaslužni možje! Nam bode jako vstreženo, ako ju prevzame „N. fr. Presse“.

Razne reči.

— Prečastiti kanonik in dekan Anton Žuža v Laškem trgu na Štajarskem bodo 8. oktobra obhajali demantno sv. mašo, ali 60letnico, odkar so bili za duhovna posvečeni.

— V Djakovu 1. okt. je krasno stolico posvetil biskup J. Posilović, in biskup J. Strossmayer imel je prvi slovesni vhod, v katerem je bilo deputacij iz vseh krajev, in rodov slovanskih, vzlasti Hrvatov, Čehov in Poljakov, nato ginljiv govor in svečano sv. mašo. Po dovršeni cerkveni službi božji sprejemal je goste in ob 1. uri popoldne pri svojem omizji pogostoval. Prej ta večer je bilo mesto razsvetljeno, in velika bakljada z iskrenim petjem. Čestitali so iz premozih krajev, slovanskih in drugih, k srečni dovršitvi slavnega spomenika na slovanskem jugu, čestitali posebej presvitli cesar Franc Josip in sveti Oče Leon XIII. možu, kateri je daroval se po glasilki: Vse za vero in domovino. Bog poživi biskupa J. J. Strossmayerja.

— Die katholischen Missionen. Obseg devetega sošitka tek. leta je sledeči: Dr. Heinrich Hahn, ein seeleneifriger Arzt

(Schluss). — Blätter aus der Kirchengeschichte Abessinians. — Schöner Tod eines jungen Japanesen im Seminar zu Nagasaki. — Die katholische Kirche Aegyptens. — Nachrichten aus den Missionen: China; Vorderindien; Westafrika; Südamerika. — Miscellen. — Für Missionszwecke.

Illustrationen: Dr. Heinrich Hahn. — Ein äthiopischer Häuptling. — Ein Statthalter Abessinians. — Ansicht von Nagasaki. — Die sogenannten „Kalfengraber“ bei Kairo. — Ein vornehmer Hindu. — Frauen von der Goldküste.

— O letini in o žitni kupčiji na Južnem Nemškem piše Peštanski Lloyd takole: Kakor se sedaj kaže, bode Južna Nemčija prisiljena, veliko žita vvaževati iz tujega. Kljub temu pa vendar žita kup pada, tako da imajo tisti, ki so z žitom založeni, mnogo škode. Ker je bilo vreme o žetvi neugodno, so nekateri veliko žita nakupili. Med tem je pa v kupu padla ne le ruska, temveč tudi ameriškanska pšenica, tako da teknujejo sedaj z ogersko pšenico in se je mnoge pokupi od ondot. Po barkah začnejo ameriškansko pšenico prevaževati še le konec tega mesca, in mesca oktobra bodo to čutili po evropskih žitnih tržiščih. Zarad tega se ni čuditi, da po pšenici na Ogerskem nič kaj ne povprašujejo in čakajo, kako bode stvar iztekla. Izvažva se žita le iz Ogerskega toliko, kolikor ga je bilo prej zaaranega. Bolje je, kar se tiče ječmena, tega zmirom vvažvajo za pivovarenje iz Ogerskega. Moke se malo speča, ker je visok col na vvoz, tako da se ne splača vvaževati slabije ali srednje sorte, tudi so malna naredili, na katerih fino moko izdeljujejo. Kar se tiče malnov, so v dveh letih na Južnem Nemškem zelo napredovali, ker je visok vvozni col, tako da imajo znatne naprave med drugim velike parne malne v Frankfurtu in v Mannheimu; ker v ceno dobivajo žito, potem lahko shajajo.

— Ekonomska zadruga črnagorska se snuje v Črnagori, in ima namen pospeševati kupčijo in poljedelstvo. Ud te zadruge je Črnogorec, ki plača 12 gld. — Zadruga bode kupovala poljska orodja in jih razdelovala ubogim, in skrbela za izvoz deželnih pridelkov. Dosedaj ima zadruga 800 udov, z l. 1883. bode začela svoje delovanje.

Veliki trgovec G. Milessich v Trstu

razpošilja s poštnim povzetjem v malih povezkih po 4 $\frac{3}{4}$ kilo poštnine prosto na vse kraje Avstrije in Ogerske tako po nizki ceni, kakor na debelo in sicer:

Kava	Ceylon, naj bolj izvrstne	1 kilo po gl.	1.70
	Ceylon perl, zelenkaste	„ „ „ „	2.—
	Manila „ svetlo-zelenkaste	„ „ „ „	1.60
	„ naj bolj izvrstne	„ „ „ „	1.75
	Kuba, debelozrnate, naj	„ „ „ „	1.48
	„ bolj izvrstne	„ „ „ „	1.42
	St. Domingo	„ „ „ „	1.54
	Java, svetlozelene	„ „ „ „	1.36
	Java zlate, izvrstne	„ „ „ „	1.30
	Santos, naj bolj izvrstne,	„ „ „ „	—40
	„ zelene	„ „ „ „	—36
	Rio, izbrane	„ „ „ „	1.28
	Riža, izvrstnega	„ „ „ „	1.15
	„ Rangon I	„ „ „ „	—56
	Namiznega olja (Aixer) v	„ „ „ „	

kositarskih posodah po 4 „ „ „ 1.28

Namiznega olja od Monte

st. Angelo „ „ „ „ 1.15

Makaroni napolitanski 4 kilo vkup po „ —56

Zadnjič dišave, južno sadjiče, žafran, čokolade in vse druge izbranosti za kuhinjo in namizo

kolikor mogoče po nizki ceni. Kdor želi izkaze

raznih cen, se mu bode takoj poslal. (4)